

Natura 2000 Fenntartási Terv

*HUBF20050 Csörnyeberek
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület*

Celldömölk, 2019.10.31.

Radiola Kutató és Tanácsadó Bt.

Felelős tervező

Dr. Mesterházy Attila

Vezető szakértők

Dr. Mesterházy Attila (környezetgazdálkodási agrármérnök, botanikus)

Közreműködő szakértők

Dr. Lökkös Andor (agrármérnök, zoológus)

Dr. Szépligeti Mátyás (természetvédelmi mérnök, botanikus)

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

TARTALOMJEGYZÉK

I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV	4
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI	5
1.1. NÉV	5
1.2. AZONOSÍTÓ KÓD	5
1.3. KITERJEDÉS	5
1.4. A KIJELÖLÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ FAJOK ÉS/VAGY ÉLŐHELYEK	5
1.4.1. A terület jelölő élőhelyei.....	5
1.4.2. A terület jelölő fajai.....	5
1.5. ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK	6
1.6. EGYÉB VÉDETTSEGI KATEGÓRIÁK	6
1.7. TERVEZÉSI ÉS EGYÉB ELŐÍRÁSOK.....	7
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK	9
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	14
3.1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉS, A TERÜLET RENDELTETÉSE	14
3.2. KEZELÉSI JAVASLATOK.....	15
3.2.1. Élőhelyek kezelése	16
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok	16
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok	18
3.2.1.2.1. Mezőgazdálkodás	18
3.2.1.2.2. Erdőgazdálkodás	31
3.2.1.2.3. Vadgazdálkodás	48
3.2.1.3. Vízgazdálkodás.....	49
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	50
3.2.3. <i>Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)</i>	55
3.2.3.1. A tervezési terület kezelési egységeinek áttekintő térképe.....	55
3.2.3.2. A tervezési terület kezelési egységei 1. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt).....	56
3.2.3.3. A tervezési terület kezelési egységei 2. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt).....	57
3.2.3.4. A tervezési terület kezelési egységei 3. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt).....	58
3.2.3.5. A tervezési terület kezelési egységei 4. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt).....	59
3.2.3.6. Jelmagyarázat a Csőrnyeberek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési egységeit ábrázoló térképlapokhoz.....	60
3.3. A KEZELÉSI JAVASLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ESZKÖZEI A JOGI HÁTTÉR ÉS A TULAJDONVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN	61
3.3.1. <i>Agrártámogatások</i>	61
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	61
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	67
3.3.2. <i>Pályázati források</i>	68
3.3.3. <i>Egyéb</i>	68

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Csörnyeberek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20050
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	2153,1 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A terület jelölő élőhelyei

- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek
- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 Keményfás ligeterdők
- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek

1.4.2. A terület jelölő fajai

A terület adatlapján szereplő jelölő fajok:

- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx credo*)
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- vidra (*Lutra lutra*)

Jelölő értékek javasolt közösségi jelentőségű fajok:

- sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)
- nagy tűzlepke (*Lycena dispar*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010.(V.11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Zalakomár	Zala megye	854,82	39,7	15,57
Varásló	Somogy megye	51,39	2,3	4,19
Somogysimonyi	Somogy megye	61,75	2,9	3,9
Galambok	Zala megye	498,94	23,1	19,26
Zalaszentjakab	Zala megye	58,4	2,7	8,33
Miháld	Zala megye	428,13	19,9	19,79
Pat	Zala megye	199,67	9,2	24
Összesen:		2153,1	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- A tervezési terület része a Zalakomári Madárrezervátum Természetvédelmi Területnek, mely a 9/1976. OTvH számú határozata alapján Országos Jelentőségű Védett Természeti Terület. 9/1976 OTvH határozat (123/2007. (XII.27.) KvVM rendelet alapján újra kihirdetve)
- A tervezési területen határozatban kihirdetett ex lege védett lapterület nem található. Kihirdetésre várnak a Galambok 0260/4, 0316, 0317/1,2, 0318, 0319/1, 0394/1, 0395, 0401/1, 0404, 0405/1, 0405/4 helyrajzi számú ingatlanokon lévő lapterületek.
- A tervezési terület teljes terjedelmében az országos ökológiai hálózat magterület övezetéhez tartozik.
- A Zalakomár 10-11 erdőtagok erdőrezervátumként nyilvántartottak, de határozatban nincsenek kihirdetve

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Településrendezési eszközök

- Zalakomár Nagyközség Önkormányzat képviselő-testületének 14/2015. (V.28.) önkormányzati rendelete Zalakomár Nagyközség helyi építési szabályzatáról
- Zalakomár Nagyközség Önkormányzat képviselő testületének 6/2018. (V.30.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről, egységes szerkezetbe foglalva a 7/2019. (V.7.) önkormányzati rendelet módosítással
- Zalaszentjakab Község Önkormányzat Képviselő-testülete 7/2018.(V.18.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Galambok Község Önkormányzat Képviselő-testülete 5/2005.(V.01.) önkormányzati rendelete Galambok község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról
- Galambok Község Önkormányzat Képviselő-testülete 5/2013.(IV.19.) önkormányzati rendelete Galambok község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról szóló 5/2005.(V.01.) önkormányzati rendeletének módosításáról
- Galambok Község Önkormányzat Képviselő-testülete 13/2013.(IX.13.) önkormányzati rendelete Galambok község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról szóló 5/2005.(V.01.) önkormányzati rendeletének módosításáról
- Pat Község Önkormányzat Képviselő-testülete 15/2017.(XII.21.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Varaszló Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2018. (IV. 27.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Somogysimonyi Község Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2019.(IX.16.) önkormányzati rendelete Somogysimonyi Község településképének védelméről
- Miháld Község Önkormányzati Képviselő-testületének 7/2018.(XI.5.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Miháld Község Önkormányzati Képviselő-testületének 10/2016.(X.28.) önkormányzati rendelete a helyi építési szabályzatról és szabályozási tervről szóló 6/2009. (VII. 29.) rendelet módosításáról
- Miháld Község Önkormányzati Képviselő-testületének 6/2009.(VII.29.) önkormányzati rendelete Miháld Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről

Körzeti erdőtervek

- Zalakomári Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve (érvényes 2013.01.01-2022.12.31) (határozat száma: ZAG/01/67/2013.) érintett települések: Galambok, Miháld, Pat, Zalakomár, Zalaszentjakab.

Körzeti vadgazdálkodási tervek

A tervezési területen vadászterülettel rendelkező Szent Hubertus (8737 Somogysimonyi, Petőfi S. u. 1.)14-351850-410 kódszámú vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét a 2017.03.01.-2037.02.28. közötti időszakra a SO-04H/FM/00184-6/2019. határozattal hagyták jóvá.

A tervezési területen vadászterülettel rendelkező Pat és Környéke Földtulajdonosok Vadásztársaság (8825 Pat, Fő u. 9.) 20-202650-506 kódszámú vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét a 2017.03.01-2037.02.28. közötti időszakra a ZA-05/ZAH/020/346-1/2019. határozattal hagyták jóvá.

A tervezési területen vadászterülettel rendelkező Zalakomár és Környéke Vadásztársaság (8752 Zalakomár, Külterület major 0501/2 hrsz.) 20-202770-506

kódszámú vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét a 2017.03.01-2037.02.28. közötti időszakra a ZA-05/ZAH/020/121-3/2019. határozattal hagyták jóvá.

Halgazdálkodási terv és horgászrend

- A területen egyetlen horgászvíz található, mely a Miháldi-vízfolyáson lévő tározót foglalja magába. A tó kezelője a Miháldi Horgász Egyesület, mely a kezelési feladatokat az Agrárminisztériummal kötött a HHgF/173-1/2015 számú szerződés alapján látja el. A tározón a horgászati hasznosítás az országos horgászrendnek megfelelően zajlik.
- A területen található Varáslói-halastavak halászati hasznosításban van. A tavak kezelője a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. A halastavak vízjogi üzemeltetési engedélyének száma: 1518-1/2/2010., utolsó módosító határozat 36800/141-5/2018.ált., érvényessége: 2021.01.01, mely megújításra fog kerülni. A halastavak területén horgásztó nem üzemel, így halgazdálkodási terv, horgászrend sincsen.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- A Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása, Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, Balatonrészvízgyűjtő, 4-1 Zala alegység, közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2015. április

2. Veszélyeztető tényezők

1. táblázat: a tervezési területen jellemző veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H	4.3	A kaszálás elmaradása alapvetően veszélyezteti a Pannon homoki gyep (6220) és a sík- és dombvidéki kaszálórét közösségi jelentőségű élőhely (6510) fennmaradását, mivel művelés hiányában ezek degradálódnak, gyomosodnak, nádasodnak, majd helyüket fászszerű növényzet foglalja el. A művelés felhagyása következtében hosszabb távon eltűnnek a sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) utolsó élőhelyei is.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	3	Az intenzív szarvasmarha legeltetés degradálja a terület sík- és dombvidéki kaszálórétjeit (6510).
B01.02	Beerdősítés, fásítás idegenhonos fajokkal	L	1	A 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórét jelölő élőhely állományainak kisebb területrészein fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>) ültetvényeket alakítottak ki, ezzel csökkentve a jelölő élőhely kiterjedését. A kaszálás elmaradása esetén a gócpontokból kiindulva az özönnövény gyors térhódításba kezd az élőhely rovására.
B02	Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is	L	30	A területen folytatott erdőátalakítás a 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), a 91F0 Keményfás ligeterdők és a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek állapotát jelentős mértékben veszélyezteti. Az őshonos fajokból (magas kőris, éger, kocsánytalan tölgy) létesített monokultúrákban megszűnik a jelölő élőhely, az állományok többsége egykorú, ritkák az idős faegyedek. A táplálkozásra, szaporodásra alkalmas élőhelyek szűkössége veszélyezteti a szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>), a nagy hőscincér (<i>Cerambyx ceraser</i>), kerekvállú állásbogar (<i>Rhysodes sulcatus</i>) a nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér <i>Myotis bechsteinii</i>) állományait.

B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	L	20	Az idegenhonos vagy nem termőhelyhonos fafajok állományai (akácok, erdeifenyvesek, vörös tölgyesek) a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) közösségi jelentőségű élőhelyek potenciális termőhelyeit foglalják el. További probléma az akácokból kiinduló növényi invázió, mely az állományokkal szomszédos élőhelyeket degradációval, gyomosodással veszélyezteti, akár teljesen át is alakítja.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	H	80	Az idegenhonos faállományokban az őshonos fafajokat fogyasztó közösségi jelentőségű rovarfajok (nagy hősincér- <i>Cerambyx credo</i> , szarvasbogár- <i>Lucanus cervus</i> , skarlátbogár- <i>Cucujus cinnaberinus</i> , kerekvállú állasbogár(<i>Rhysodes sulcatus</i>) nem tudnak fennmaradni. A fakitermeléssel megszűnnek a díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) szaporodóhelyei.
			30	A nagy vágásterületekkel operáló fokozatos felújítógátás, a közelítéssel járó taposás, az elegyfák eltávolítását még fiatalos korban veszélyezteti a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) kedvező természeti állapotát.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	H	80	A holtfák eltávolítása veszélyezteti a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), a kerekvállú állasbogár (<i>Rhysodes sulcatus</i>), a nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), és a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) állományait, a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér <i>Myotis bechsteinii</i>) szaporodó és pihenő helyeit.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	H	80	Az idős fák eltávolítása veszélyezteti a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), a kerekvállú állasbogár (<i>Rhysodes sulcatus</i>), a nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), és a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) állományait, a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér <i>Myotis bechsteinii</i>) szaporodó és pihenő helyeit.
B09	Tarvágás	H	60	A tarvágás során keletkező nagy kiterjedésű nyílt területeken özönnövények, gyomok jelennek meg, így a91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae), a 91F0 Keményfás ligeterdők és a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek természetes fajkészlete csökken, állományaik degradálódnak.

			90	Az idős erdők tarvágásos véghasználata megszünteti a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), a kerekvállú állásbogár (<i>Rhysodes sulcatus</i>), a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) és a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) állományait, a nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), nagyfülű denevér <i>Myotis bechsteini</i>) szaporodó és pihenő helyeit. A fakitermeléssel megszűnnek a díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) szaporodóhelyei.
B13	Égetés erdészeti célból	L	10	A vágásterületeken keletkezett faanyag elégetése növeli a veszélyét az akác terjedésének, melynek megjelenése kedvezőtlenül hat a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) fajkészletére és természetességére.
B16	Faanyag szállítása	L	20	A vágásterületeken közlekedő nehéz gépjárművek degradálják a termőhelyet, a kocsinyomokban gyomok, idegenhonos növények és, inváziós fajok juthatnak be a természetes erdőkbe így, degradálják a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) közösségi jelentőségű élőhelyeket.
B27	A hidrológiai viszonyok átalakítása vagy a víztestek fizikai változása és lecsapolás erdészeti célból (beleértve a gátakat)	M	10	A mocsaras részeken lévő erdők termőhelyének lecsapolásával a 91E0*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) élőhelyek kiszáradnak, átalakulnak.
		H	10	Az erdei vízállások, mocsarak vizeinek elvezetése megszünteti a réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>) és a dunai tarajosgöte (<i>Triturusdobrogicus</i>) szaporodóhelyeit, valamint a mocsári teknős (<i>Emysorbicularis</i>) élőhelyeit.
G07	Vadászat	H	100	A vadászathoz köthető vadetetés, berendezések kialakítása, degradálja a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) termőhelyét, aljnövényzetét, a túltartott vadállomány jelentős mértékben akadályozza a 91E0*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), a 91F0 Keményfás ligeterdők és a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek felújítását.

				Az illegális vadászat veszélyezteti a varáslói halastavak közelében élő vidraállomány (<i>Lutra lutra</i>) fennmaradását.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	80	A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), mely a 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), a 91F0 Keményfás ligeterdők és a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek számos élőhelyfoltjának átalakulásával, fenyeget. Legalább áttételesen valamennyi jelölő értékre negatív hatással van élőhelyeik beszűkülésre, leromlására útján. A lágyszárú özönfajok közül a legnagyobb problémát a <i>Solidago gigantea</i> jelenti. Jelentős veszélyforrás a 6220 Pannon homoki gyepek és a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek élőhelyek esetében, ahol a kevésbé jó vízellátottságú állományok aljnövényzetét eluralja.
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	H	0,05	A Mihályd közelében lévő Boross-tóban kialakult 3150 Eutróf sekély tavak és holtmedrek hínárja élőhelyet a tó feltöltődése miatti egyre gyakoribb kiszáradása veszélyezteti
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	H	5	A 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek élőhelyek gyepek több állománya cserjésedőben van a szukcesszió miatt. Az erdőszülő gyepek fajkészletük jelentős részét elvesztik. A szukcesszió megfékezése természetvédelmi beavatkozást igényel a terület északi és déli részein lévő gyepterületeken valamint a tisztásokon.

Jövőben várható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadék-mennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	1	A mezoklíma szárazodásával a 91E0*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), a 91F0 Keményfás ligeterdők kiszáradása, üde típusjelző fajok visszaszorulása várható. A mocsaras termőhelyeken lévő erdők leromlásával párhuzamosan az inváziós fafajok térhódítása is potenciális veszélyforrást jelent

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A tervezési területen országos viszonylatban is jelentős kiterjedésben található jó természetességű láp- és mocsárerdők, valamint keményfáligetek. E területre vonatkoztatva ezért a legfontosabb természetvédelmi cél a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő élőhelytípus és a 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) közösségi jelentőségű jelölő élőhelytípusállapotának megőrzése és javítása. Fontos cél továbbá a tervezési terület túlnyomó részén potenciális klímazonális élőhelytípusnak tekinthető 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszalkiemelt* közösségi jelentőségű, jelölő élőhelytípus feltartása, természetességének fejlesztése, kiterjedésének növelése. E célok elérésének eszközeként általános elvként fogalmazható meg (erdőrésztlet léptékre is értelmezve) a változatos fajösszetételű és korosztályszerkezetű, idős, odvas fákat és vastag, álló és fekvő holtfát is nagyobb mennyiségben tartalmazó, folyamatos erdőborítást biztosító állományok kialakítása és fenntartása, a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és más idegenhonos özönnövények terjedésének megakadályozása, a jellegtelen keményfás és puhafás faállományok állapotának javítása. Ezen célkitűzések megvalósulása a záloga a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), a kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*), aszarvasbogár (*Lucanus cervus*), a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), a nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) jelölő fajok, valamint számos további közösségi jelentőségű, illetve védett faj megőrzésének. Hosszabb távon fontos feladat továbbá a fenti jelölő élőhelytípusok termőhelyét elfoglaló, sok esetben azokat veszélyeztető akácos, fenyves és más idegenhonos faállományok honos fafajokból álló, kedvező természetvédelmi állapotú erdőkké való átalakítása.

A tervezési területen gyepek élőhelyek csak viszonylag kis kiterjedésben találhatóak, számos közülük a művelés felhagyását követően beerdősült vagy özöngyomok uralták el, illetve a nem megfelelő kezelés miatt jellegtelenné vált. Kiemelt természetvédelmi célkitűzés ezért a különösen veszélyeztetett, kiemelt közösségi jelentőségű 6260* Pannon homoki gyepek és a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

közösségi jelentőségű, jelölő élőhelytípus megmaradt állományainak hosszú távú fenntartása kaszálás vagy legeltetés útján. A leromlott állapotú, gyomos, cserjésedő vagy a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), illetve az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) által veszélyeztetett állományaik helyreállítása, a megfelelő legeltetési, illetve kaszálási intenzitás beállítása sürgető feladat. Ez kulcsfontosságú az üde rétek közösségi jelentőségű, védett lepkefaja, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) sérülékeny populációinak, valamint számos más, gyepes élőhelyekhez kötődő faj fennmaradása és az élőhelyi változatosság megőrzése szempontjából is.

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

3.2. Kezelési javaslatok

A tervezési terület természeti értékeinek megőrzését szolgáló kezelési elveket és előírásokat általánosságban és úgynevezett kezelési egységekhez rendelt csoportosítva adjuk meg a következőkben. A kezelési egységek lehatárolása a 2016-ban készült, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer 2011-ben kiadott változatán (ÁNÉR 2011) alapuló élőhelytérkép alapján történt. Ennek során az azonos kezelést igénylő élőhelyfoltokat összevontuk, illetve az élőhelyfolton belül különböző kezelést igénylőket leválasztottuk. Arra törekedtünk, hogy az előírások megfelelő mértékben specifikusak lehessenek, így az eltérő kezelést igénylő élőhelyeket elkülönítettük. Ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere könnyen áttekinthető legyen és a terület ne legyen indokolatlanul felaprózva. A kezelési előírásokat a kezelési egységek területén belül előforduló jelölő értékek igényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi állapotának függvényében határoztuk meg. Az egyes kezelési egységekbe sorolt ÁNÉR élőhelytípusok és közösségi jelentőségű élőhelyek összefoglalását a 2. táblázat mutatja.

Az élőhelyek kezelésére vonatkozó, 3.2.1-es fejezetben elsőként a gazdálkodáshoz szorosan nem kötődő kezelési javaslatokat adjuk meg, majd a gazdálkodáshoz köthető javaslatokat. A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat négy alfejezetben tárgyaljuk, annak megfelelően, hogy a javaslatok a mezőgazdálkodásra, az erdőgazdálkodásra, a vadgazdálkodásra vagy a vízgazdálkodásra vonatkoznak.

A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat követik az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok, majd végül a kezelési javaslatok rövid indoklását adjuk meg, hogy a kezelési előírások háttere is megismerhető legyen.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

2. táblázat: A kezelési egységek összefoglaló táblázata

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok kódja	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek kódja	Terület (ha)	Terület (%)
KE-1	Sásos mocsarak, nádasok	Ac, B1a, B5, B5xB4, B5xOB	3150	43,51	2,05
KE-2	Üde és nedves gyepek	B4, B5, D34, E1, E1xOD, E1xP2b, RA	6510	166,16	7,82
KE-3	Homoki gyepek	H5b, H5bxP2b, H5bxS6, OC, P2bxH5b	6260*	13,29	0,63
KE-4	Jellegtelen gyepek	OB, OBxOD, OC, OD, ODxOB, ODxRB	-	33,63	1,58
KE-5	Erdősülő gyepek, cserjések	P2a, P2b, RA	-	14,12	0,66
KE-6	Szántók	T1, T10	-	20,04	0,94
KE-7	Lápcserjések és láperdők	J1a, J2	91E0*	22,82	1,07
KE-8	Örökerdő	J2, J2xJ6, J5, J6, K2, K2xJ6, RBxK2	91E0*, 91F0, 91G0*	524,18	24,66
KE-9	Tölgyesek	K2, K2xS6, P1, P1xS6	91G0*	174,22	8,20
KE-10	Jellegtelen és pionír erdők, facsoportok, vágásterületek	OBxB5, OBxRB, OCxRC, OD, ODxB5, OF, P8, P8xB5, RA, RB, RBxB5, RBxK2, RBxOD, RBxRC, RBxS6, RC, RCxB5, RCxS3, RCxS6	91E0*, 91G0*	774,08	36,42
KE-11	Faültetvények	RDa, S3, S4, S4xS6, S5	-	112,48	5,29
KE-12	Akácok	RDb, S1, S6, S6xRC, S7	-	134,76	6,34
KE-13	Állóvizek és szegélyvegetációjuk	B1a, U9	-	75,74	3,56
KE-14	Művi létesítmények	OB, OBxRB, P2b, U4, U10, U11	-	16,28	0,77

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

A tervezési területtel érintett térség turisztikai, ipari fejlesztései, településfejlesztési tervezése során kiemelt figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzésére. Ennek érdekében a tervezési területen a jövőben csak a közösségi jelentőségű élőhelyek fenntartását, állapotuk javítását vagy bemutatását, illetőleg a gyalogos és kerékpáros turizmust, a helyi értékek látogatását szolgáló létesítmények elhelyezése javasolt a feltétlenül szükséges mértékben és kiterjedésben. A közösségi jelentőségű és védett értékekre a közmű és úthálózat fejlesztésekor, helyreállításakor is figyelemmel kell lenni. A földutak javítását a pocsolyákban élő és szaporodó védett és közösségi jelentőségű kételtűek védelme érdekében tervszerűen célszerű végezni, annak részleteit a természetvédelmi kezelővel a munkálatok megkezdése előtt egyeztetni ajánlott. Javasolt az utakon kialakult vízállások kiváltására mesterséges vizes élőhelyek kialakítása. Kerülni kell minden olyan tervet és beruházást, mely a tervezési

területen található vízfolyások ökológiai állapotát és a tervezési terület vízháztartását kedvezőtlenül befolyásolhatja.

A tervezési terület vízi életközösségei és vízháztartása szempontjából fontos a vízfolyások folyamatos árnyalásának biztosítása. Az 1995. évi LVII. törvényben, illetve 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendeletben meghatározottak alapján emberélet és vagyonvédelem érdekében esetlegesen szükségessé váló vízügyi beavatkozások csak a legszükségesebb mértékben, a vízfolyások tényleges medrére vonatkozóan, a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus megőrzésére való fokozott figyelemmel történhetnek.

A mező-, erdő-, illetve vízgazdálkodással nem érintett területeket a Művi létesítmények (KE-14) kezelési egységbe soroltuk. E kezelési egységbe kerültek az épületek a hozzájuk tartozó kertekkel, a közúthálózat tervezési területet érintő szakaszai, a főbb erdei utak, útrézsűk, a mesterséges vízállások kaszált partoldalai, erdészeti rakodók, melyek összesített kiterjedése 16,28 hektár. E területrészek karbantartására vonatkozóan általános érvényű kezelési javaslat az idegenhonos inváziós fajok terjedésének megfékezése. Ez *elsősorban a fehér akác (Robinia pseudoacacia)*, *továbbá a magas aranyvessző (Solidago gigantea)* és az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) terjedésének megfékezését jelenti. A növénytelepítések során őshonos, a tájban jellemző fajokat célszerű választani. Fontos az őshonos fafajok idős egyedeinek kímélete, mivel azokhoz számos közösségi jelentőségű és védett állatfaj kötődik. A munkálatok tervezésekor és kivitelezése előtt szakmai állásfoglalás, tanácsadás céljából érdemes felkeresni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóságot. A lágyszárú özönnövények terjedésének megelőzése érdekében a zöldfelületek rendszeres kaszálása javasolt.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

3.2.1.2.1. Mezőgazdálkodás

Gyepek

A tervezési terület gyepterületeit öt kezelési egység érinti, melyek együttesen annak megközelítőleg 14%-át borítják. Ugyanakkor természetközeli állapotú nyílt élőhelyek, gyepterületek a tervezési terület alig több mint egytizedén találhatók.

Ezek túlnyomó részt villanypásztorral vagy kerítéssel elkerített, legeltetett területek, kisebb részben kaszált vagy szárazúzással kezelt területek. A legelőkön pásztor hiányában a legelő állat válogató magatartása miatt egyes helyeken a túllegelés, míg másutt az alulhasználat jelei mutatkoznak. Számos korábbi gyepterület művelését felhagyták, illetve helyét erdősítették, vagy felszántást követően ma vadföldként hasznosítják. A legelőkön kívül egyéb gyepterületek esetében gyakori kezelés a szárazúzás, ami a gyepek fajkészletének elszegényedéséhez vezet. A kezeletlen gyepeken erősen terjednek az özönnövények, mint a kínai alkörmös (*Phytolacca esculenta*), a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), valamint a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*).

A Sásos mocsarak, nádasok (KE-1) többségükben a múltban kaszált vagy legeltetett üde gyepek felhagyásával keletkezett, az év nagy részében nedves, vízállásos területek, melyek esetében természetvédelmi szempontból az újbóli mezőgazdasági hasznosítás mellett egyes esetekben a szukcesszió szabad érvényesülése is elfogadható.

Az Üde és nedves gyepek (KE-2) kezelési egységbe kerültek azok a gyepfoltok, melyeket még jelenleg is kezelnek vagy művelésük felhagyását követően még nem romlottak le teljesen.

A Homoki gyepek (KE-3) kezelési egységbe soroltuk a rövidfüvű szárazgyepeket, melyek művelését felhagyták, ezért különösen veszélyeztetettek. A fenti két kezelési egységbe sorolt élőhelyek állapotának megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása alapvető feltétele a tervezési területen meglévő gyepes közösségi jelentőségű élőhelyek és a gyepekhez kötődő közösségi jelentőségű, valamint védett fajok fennmaradása szempontjából; továbbá e területek biztosíthatják a fajforrást a jellegtelen gyepek regenerálódásához. A Jellegtelen gyepek (KE-4) kategóriába a bolygatott, korábban szántóként vagy vadföldként hasznosított parlagok, a regeneráció elején járó, illetve a felhagyott, a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) által gyakran erősen fertőzött, leromlott gyepfoltok kerültek. Az Erdősülő gyepek, cserjések (KE-5) az egykori nagyobb kiterjedésű gyepfoltok legutóbb felhagyott maradványai, részterületei melyek még a fásszárú növényzet eltávolításával visszaalakíthatók volnának, ezzel hozzájárulva a tervezési terület értékeinek, élőhelyi és faji változatosságának fennmaradásához.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: Sásos mocsarak, nádasok

Egykori üde-nedves kaszálórétek felhagyása nyomán vagy erdei vízállások területén kialakult, parti sás (*Carex riparia*) vagy nád (*Phragmites australis*) uralta, néhol cserjésedő, erdősödő, viszonylag fajszegény élőhelyek. A kezelési egység teljes területe: 42,26 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

B5 Nem zsombékoló magassásrétek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzete

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

közönséges denevér (*Myotis myotis*)

nyugati piszdedenevér (*Barbastella barbastellus*)

nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

kisapollólepke (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból a korábbi gyepterületek helyén kialakult sásos, nádas mocsarak újbóli gyepként való hasznosítása és lassú beerdősődése egyaránt elfogadható, előnyben kell azonban részesíteni a gyepterület helyreállítását, majd évi 2 alkalommal végzett kaszálását, illetve legeltetését. A sások és a nád zsenge hajtásainak tavaszi, nedves talajállapotok mellett végzett legeltetésével hatékonyan segíthető az állományok mocsárrétté alakítása. A mocsárrétté alakított állományokra már a KE-2 azonosítójú kezelési egység előírás-javaslatai az irányadóak. Néhány időszakosan kezeletlen sásos folt kijelölésével a sásos foltokhoz kötődő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), illetve más hasonló igényű faj számára is hosszú távon alkalmas élőhely biztosítható.

Ahol a kezelési egység erdei vízállások területén kialakult sásos mocsarakat, időszakos állóvizeket foglal magába, ott a vízháztartás megőrzése, a bolygatás megelőzése, illetve az özönnövények terjedésének megakadályozása a legfontosabb feladat. A vadászati és vadgazdálkodási létesítmények kialakítása előtt javasolt a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- A gyep (rét vagy legelő művelési ágban nyilvántartott területek) vonatkozásában: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- Üzemtervezett erdőterületen levő élőhelyfoltok esetében a Zalakomári, illetve a Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E23	A kijelölt egyéb részek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukcióra az egykori gyepterületek helyreállítása esetén lehet szükség. Az erdősödő, cserjésedő területrészekben cserjeirtás, fakivágás, a nyílt területeken szárazzás, majd évi kétszeri legeltetés vagy kaszálás, illetve a második/harmadik növedék legeltetésével kombinált kaszálás útján a kezelési egység területén még helyreállíthatók az egykori üde gyeppek. A korábban állandó vízű Boross-tó (Miháld 2TN3 erdőrészlet) vízháztartásának stabilizálása és ezzel a 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzete közösségi jelentőségű élőhelytípus fennmaradásának tartós biztosítására a jelenlegi klimatikus viszonyok mellett már csak mesterséges vízutánpótlás útján lenne lehetőség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A felhagyott nedves gyeppek újbóli használatba vételével növelhető lenne a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) közösségi jelentőségű élőhely kiterjedése. A természetvédelmi szempontból tartósan megfelelő gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési/kaszálási tervet készíteni.

A kezeletlen állapot fenntartása esetén a nád és a sásfajok a talajt sűrűn átszövő gyökérszete, valamint a kezelés hiányában folyton képződő, vastag avarréteg következtében a foltok csak lassan erdősülnek, és magas aranyvesszővel (*Solidago gigantea*) való fertőzöttségük általában alacsony. Idővel a kezelési egység foltjai 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) jelölő élőhelyé alakulhatnak, ami természetvédelmi szempontból alapvetően elfogadható, azonban ha a tervezési területet egységesen szemléljük, előnyösebb a nagyobb élőhelyi változatosságot

fenntartani. Ennek érdekében javasolt a korábban is gyepterületként hasznosított, a művelés felhagyása következtében sásos, nádas területeket kaszálással és/vagy legeltetéssel kezelni.

Az erdei vízállások területén kialakult sásos mocsarak számos rovar, kétéltű és emlősfaj számára nyújtanak élő- és táplálkozóhelyet. Vízháztartásuk megőrzése, háborítatlanságuk fenntartása különösen fontos a tervezési területen élő védett és közösségi jelentőségű béka, valamint denevérfajok számára. A szórók, sózók, vadetetők közelében kis területen koncentráltan jelentkezik a nagyvad által okozott taposási kár, ami az érintett, jellemzően nedves talajú élőhelyekben maradandó kárt okoz, valamint hozzájárul számos gyomnövény terjedéséhez.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: Üde és nedves gyepek

Mocsárrétek és mezofil jellegű, zömében legelt, néhol kaszált gyepek, sásos, szittyós mélyedések, és a területükön található kisebb facsoportok összesen 166,16 hektár kiterjedésben.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

B4 Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek

B5 Nem zsombékoló magassárrétek

D34 Mocsárrétek

E1 Franciaperjés rétek

RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

fekete gólya (*Ciconia nigra*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett területek kaszálással vagy legeltetéssel egyaránt kezelhetők. Az évi kétszeri hasznosítás kívánatos a fajkészlet fenntartása és a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) visszaszorítása, elterjedésének megakadályozása érdekében is. Fontos, hogy a két kezelés között legalább 60 nap regenerációs időt kell hagyni. A nedves gyepek a legeltetéssel való hasznosításra különösen érzékenyek, könnyen túlhasználat miatti leromlás léphet fel. A legeltetés intenzitását, az itató és delelőhelyek, karámok elhelyezkedését mindenképpen ajánlatos a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatósággal folyamatosan

egyeztetni. A túllegetetés elkerülése érdekében a legeltetett területeken a gyeppmagasság irányadóan ne csökkenjen 10 cm alá. Amennyiben az adott gazdálkodónak lehetősége van rá, az e kezelési egységbe sorolt területeken az első növedéket kaszálással ajánlott hasznosítani, a második növedéket kaszálás vagy legeltetés útján. Téli legeltetés nem javasolt. A kezelési egységbe tartozó réteken boronálás csak április 15 előtt, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve végezhető. Kezelésenként változó helyen bűvósávok, kaszátlanul hagyott területrészek, illetve legelésből kizárt területek jelölendők ki, melyek helyszínét a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. Így megőrizhetők a kezelési egységhez kötődő közösségi jelentőségű és egyéb védett fajok, és megelőzhető, visszafordítható az állományok gyomosodása. A kezeléssel kizárt foltok a tavaszi boronálás előtt, tárgyév április 15-éig zúzhatók le. Általános cél a cserjésedés, a területcsökkenés megakadályozása, a már cserjésedő gyepek cserjeirtás, majd újbóli kaszálás útján való helyreállítása. Ugyanakkor a cserjeirtás előtt ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catabax*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) élőhelyinek megőrzése érdekében. Fontos, hogy a cserjék, fák kivágása a csak ősszel, illetve télen történjen, így elkerülhető számos a bokrokban fészkelő védett madárfaj fészekaljainak pusztulása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábön állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY100	A kaszátlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.

GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY122	A legelészkiárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.
GY128	Kaszálás szárazúzással nem helyettesíthető.
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5%-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.
GY135	Legeltetési hasznosítás esetén legalább 10 cm-es gyepmagasság biztosítása.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jó állapotú gyepterületek a jelenlegi kezelés fenntartásával vagy a közelmúltban felhagyott kezelés visszaállításával megőrizhetők, illetve helyreállíthatók. Fontos a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” fejezetben írt legeltetési terv és legelési nyomás betartása, mert általános probléma a legelőterületek túl- vagy alulhasználata. Fontos volna ezért drót, illetve kerítés helyett valódi pásztor alkalmazása.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyepes Natura 2000 élőhelyei kezelés hiányában leromlanak, illetve beerdősödnek. A megfelelően végzett kaszálás vagy legeltetés eredményeképp a domináns gyepalkotók mellett számos kísérőfaj is szerephez juthat, ugyanakkor az idegenhonos magas aranyvessző nem képes felszaporodni. A gyepes élőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű és védett fajok fennmaradásához is elengedhetetlen a megfelelő kezelés.

A fogasolás, gyepszellőztetés a gyepnemez felszaggatása következtében a domináns fűféléket juttatná előnyhöz, és a kisebb versenyképességű, érzékenyebb fajok visszaszorulását okozná. Téli legeltetés a túlhasználat és a gyepfelszín maradandó károsításának veszélye miatt nem javasolt. A kaszálókon, legelőkön megtalálható őshonos méretes fák számtalan élőlénynek nyújtanak élőhelyet, és tájképi értékük is jelentős, ezért megőrzésük, felújításuk mindenképpen szükséges.

A természetvédelmi szempontból is megfelelő, de az évenként változó viszonyokhoz is alkalmazkodni képes gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési/kaszálási tervet készíteni és precízen végrehajtani. A villanypásztorral elkerített területeken a legelő állat válogat, nem egyenletesen hasznosítja azt, alul és túlhasznált területrészeket hagyva maga után. A kedvezőtlen hatás a szakaszos legeltetési technológia és a szakaszok elhagyását követően rövidesen, a gyomok magérlelését megelőzően végzett tisztító kaszálással némileg csökkenthető. Ez azonban a gyep zsombékos szerkezetét tönkreteszi, ezért nem kielégítő hatású. A pásztor által végzett munkát a villanypásztor sem gazdasági, sem természetmegőrzési szempontból nem pótolja. A minimális gyepmagasság meghatározására a túlhasználat elkerülése miatt van szükség.

A szárzúzás nyomán a szerves anyag a kezelt területen marad, akadályozva a kisebb versenyképességű fajok egyedeinek csírázását, kihajtását, ezért bár a beerdősülést megakadályozza ugyan, nem helyettesítheti a kaszálást vagy legeltetést. Több megőrzendő állat és növényfaj a cserjésekhez kötődik, ezért a gyepterületeken végzett cserjeirtások során érdemes azok kis részét visszahagyni az érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. A cserjék visszaszorítását úgy érdemes végezni, hogy az ne akadályozza a gyeperület jövőbeli kezelését, regenerálódását. A szórók, sózók, vadetetők közelében kis területen koncentráltan jelentkezik a nagyvad által okozott taposási kár, ami a kiemelten értékes gyepekben maradandó kárt okoz.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: Homoki gyepek

Néhány egykor legelőként hasznosított, ma a kezeletlenség miatt leromló fajkészletű, helyenként cserjésedő, özöngyomokkal fertőzött, homoktalajon kialakult szárazgyep sorolható ide a tervezési terület délkeleti részén. A kezelési egység teljes területe: 13,29 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

H5b Homoki sztyeprétek

OCJellegtelen száraz-félszáraz gyepek

P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6260* Pannon homoki gyepek

* *kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

kisapollólepke (*Parnassius mnemosyne*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe sorolt gyepfoltok esetében a legfontosabb cél a beerdősülés és az özönnövények terjedésének megelőzése. Ennek érdekében évi egyszeri vagy legfeljebb kétszeri kezelés javasolt. A kezelés vonatkozásában a legeltetés előnyösebb lenne, de a gyepfoltok kis kiterjedése és elhelyezkedése, jellege (erdővel körülvett zárványterület), illetve legelő állat hiánya miatt általánosságban véve jelenleg a kaszálás lenne inkább megvalósítható.

A fásszárú özönnövények és az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) egyedeinek mechanikus visszaszorítását vegyszeres kezeléssel célszerű kiegészíteni. A fásszárú fajok esetében az 5 cm átmérőt elért egyedeket injektálás, a vékonyabbakat kéreghántás és kenés vagy szelektív vegyszer permetezésével szükséges kezelni, az alkörmös kezelésére

pontpermetezés javasolt a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett területrészek esetében a Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.
GY134	Legeltetési hasznosítás esetén legalább 5 cm-es gyepmagasság biztosítása.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az érintett kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípushoz tartozó gyepállományok a legeltetés visszaállítása vagy kaszálás útján még megmenthetők volnának. A javasolt kezelések részletes kifejtése a 3.2. *Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukciós javaslatok* fejezetben található.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A megfelelően végzett kezelés eredményeképp a domináns gypalkotók mellett számos kísérőfaj is szerephez juthat. A természetvédelmi szempontból is megfelelő, de az évenként változó viszonyokhoz is alkalmazkodni képes gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési, illetve kaszálási tervet készíteni. A minimális gypmagasság meghatározására a túlhasználat elkerülése miatt van szükség. A szárazzás nyomán a szerves anyag a kezelt területen marad, akadályozva a kisebb versenyképességű fajok egyedeinek csírázását, kihajtását, ezért bár a beerdősülést megakadályozza ugyan, nem helyettesítheti a kaszálást. A cserjék visszaszorítását úgy érdemes végezni, hogy az ne akadályozza a gyp jövőbeli kezelését, regenerálódását. Ugyanakkor több megőrzendő állat és növényfaj a cserjésekhez kötődik, ezért a gyepterületeken végzett cserjeirtások során érdemes azok kis részét visszahagyni az érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.

A szórók, szók, vadetők közelében kis területen koncentráltan jelentkezik a nagyvad által okozott taposási kár, ami a kiemelten értékes gyepekben maradandó kárt okoz.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen gyepek

Nem kellő intenzitással vagy nem megfelelően kezelt gyepek, illetve parlag eredetű, kezeletlen, fásodó, gyomos, helyenként özönnövényekkel erősen fertőzött területek és néhány vadföldként hasznosított terület sorolható ide. A kezelési egység teljes területe: 33,63 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

OBJellegtelen üde gyepek

OCJellegtelen száraz-félszáraz gyepek

ODLágyszárú évelő özönfajok állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d)Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Évi kétszeri kaszálás vagy legeltetés, illetve az újbóli feltörés mellőzése útján az ide sorolt területek állapota a legtöbb esetben jelentősen javítható. Minden legeltetéssel való hasznosítást követően tisztító kaszálás elvégzése szükséges. A két kezelés között legalább 60 nap regenerációs időt kell hagyni. A nedves gyepek a legeltetéssel való hasznosításra különösen érzékenyek, könnyen túlhasználat miatti leromlás léphet fel. Téli legeltetés nem javasolt. A legeltetés intenzitását, az itató és delelőhelyek, karamok elhelyezkedését mindenképpen ajánlatos a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatósággal folyamatosan egyeztetni. Kaszálásból, legeltetésből kihagyott területrészek kijelölése csak a gyomokkal nem vagy elenyésző mértékben fertőzött, illetve az esetlegesen megjelenő védett fajok érdekében, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve indokolt.

Az erdőkkel körülvett vagy üzemtervezett erdőterületeken található gyomos állományok és vadföldek, továbbá parlagterületek esetében természetvédelmi szempontból a honos

fafajokkal történő erdősítés vagy önerdősülés is elfogadható irány. Az özönnövények egyedeinek mechanikus visszaszorítását vegyszeres kezeléssel célszerű kiegészíteni. Az 5 cm átmérőt elért fásszárú egyedeket injektálás, a vékonyabbakat kéreghántás és kenés vagy szelektív vegyszer permetezésével szükséges kezelni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett területrészek esetében a Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY81	A gyepterületet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY119	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jellegtelen gyepterületek állapota a kaszálás, legeltetés, valamint a cserjék, fák és özönnövények visszaszorítása mellett a jó fajkészletű gyepekről gyűjtött magokkal való felülvetéssel vagy hasonló eredetű széna időleges ráhordásával tovább javítható.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A megfelelő intenzitással végzett kaszálás vagy legeltetés eredményeképp a domináns gyepalkotók mellett számos kísérőfaj is szerephez juthat, ugyanakkor az idegenhonos özönnövények nem képesek nagyobb területrészeket tartósan elborítani. A kellő intenzitású kezelés, illetve erdősítés vagy erdősülés révén idővel az érintett területek közösségi jelentőségű élőhelyé alakulhatnak.

A legelő állat válogató magatartása miatt szükséges minden hasznosítást követően tisztító kaszálást végezni. Téli legeltetés a túlhasználat és a gyepfelszín maradandó károsításának veszélye miatt nem javasolt. A természetvédelmi szempontból tartósan megfelelő gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása, az özönnövények szakszerű visszaszorítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési/kaszálási tervet készíteni.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: Erdősülő gyepek, cserjések

Felhagyott, jelenleg már túlnyomórészt fás szárú növényzettel borított egykori gyepterületek, cserjések. Összesített kiterjedésük a 14,12 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

P2a Üde és nedves cserjések

P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

RA Öshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fás szárú növényzet eltávolítása, az esetlegesen megjelent fásszárú inváziós fajok vegyszeres visszaszorítása, majd az érintett területek évi két alkalommal kaszálással vagy legeltetéssel való hasznosítása. A cserjeirtás időpontját, az esetlegesen meghagyandó foltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

Szárzúzást csak addig javasolt végezni, amíg a terület kaszálható vagy legeltethető állapotba nem kerül.

Az üzemtervezett erdőterületeken található állományok esetében természetvédelmi szempontból a honos fafajokkal történő erdősítés, vagy önerdősülés is elfogadható irány.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

- A gyepek (rét vagy legelő művelési ágban nyilvántartott területek) vonatkozásában: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- Üzemtervezett területrészek esetében a Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábbon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY81	A gyepet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
GY128	Kaszálás szárazúzással nem helyettesíthető.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyephelyreállítás a korábban gyepként hasznosított területrészekben.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezeletlenség következtében erdősülő, cserjésedő egykori gyepterületek elvesztik korábbi gazdag, fátlan élőhelyekhez kötődő élővilágukat, eltűnésükkkel az élőhelyi, tájképi és faji változatosság egyaránt csökken. Helyreállításukkal a tervezési terület jelenlegi állapotát

tekintve jelentősen növekedhetne a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórételés a 6410 Kékperjés láprétek közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése. A rekonstrukció elősegítené a területen előforduló, gyepekhez kötődő védett fajok fennmaradását.

A fásszárú növényzet kezelését a védett madárfajok fészkelési időszakban való kímélete érdekében kell a nyár végétől tél végéig tartó időszakban végezni. Az inváziós növényfajok sok esetben e területeken terjednek legeredményesebben, ezért azok kezelése különösen fontos feladat.

Szántók

A *Szántók (KE-6)* elnevezésű kezelési egységbe sorolt területek mindössze néhány foltban található a tervezési területen, viszonylag kis kiterjedésben. Intenzív művelésű területek, továbbá vadföldek egyaránt vannak közöttük. E területeken az extenzív gazdálkodás bevezetése, illetve folytatása a természetvédelmi cél a vegyszerhasználat, tápanyagutánpótlás mérséklése, illetve esetleges gyepesítés vagy őshonos fafajokkal történő erdősítés útján.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Szántók

Intenzív és extenzív művelésű szántók, vadföldek. A kezelési egységbe sorolt területek összesített kiterjedése 20,04 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

T10 Fiala parlag és ugar

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra nézve a szántóterületek vonatkozásában elsősorban az ott alkalmazott növényvédőszerrel jelentenek veszélyt. Ezért javasolt extenzív művelés bevezetése és/vagy fenntartása, illetve vegyszermentes táblaszegélyek kialakítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírási javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett, vadföldként nyilvántartott területek esetében a Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás és vadriasztó lánc használata.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az intenzíven művelt szántók vonatkozásában élőhelyfejlesztési célként fogalmazható meg a gyepesítés, táj és termőhelyhonos fafajokkal való erdősítés, illetőleg a spontán gyepesedés vagy honos fafajokkal való erdősítés elősegítése.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántókkal határos élőhelyek leromlásának megelőzése érdekében szükséges a gazdálkodás során a vegyszerek alkalmazásának mérséklése, környezetkímélő vegyszerek alkalmazása. Vegyszermentes táblaszegélyek révén a káros bemosódások mérsékelhetőek. A tervezési területen előforduló rovarok és az azokat fogyasztó denevérek védelme érdekében a rovarirtó szerek használatát korlátozni, a légi kijuttatást pedig teljes mértékben kerülni szükséges. A szántók helyén kialakított gyep, erdők megfelelő kezelés esetén hosszabb távon közösségi jelentőségű élőhelytípusokká alakulhatnak vagy közösségi jelentőségű fajok élőhelyeivé válhatnak.

3.2.1.2.2. Erdőgazdálkodás

A tervezési terület mintegy 82%-át borítja fás vegetáció, illetve annak kitermelését követően kialakult vágástéri növényzet. A megközelítőleg 1739 hektár fával borított terület túlnyomó része üzemtervezett erdő. A fával borított terület 39%-a sorolható elsődlegesen természetközeli élőhelytípusokba, 42%-át adják őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, puhafás vagy keményfás jellegtelen vagy pionír erdők, míg 14%-a honos fafajokkal elegyes fenyves származékú, özönnövényekkel fertőzött állomány vagy faültetvény. A fiatalosok, vágásterületek aránya 5% körüli. Németh-Seregélyes-féle természetesség tekintetében a fával borított területek mindössze 38%-a tekinthető természetközeli állapotúnak, míg 2%-ot tesz ki a közepes természetességű és 60%-ot az erősen vagy teljesen leromlott állapotú állományok aránya. Általánosságban elmondható, hogy elsődleges rendeltetés szerint a tervezési területen található, üzemtervezett erdők 71%-a védelmi rendeltetésű. Több mint kétharmaduk áll állami tulajdonban, a Zalaerdő Erdészeti Zrt. Nagykanizsai Erdészeti Zrt. vagyongazdálkodásában. Az erdőterület 92%-a vágásos, 3%-a

átmeneti, 5%-a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódban kezelt. Korosztályviszonyok tekintetében elmondható, hogy az 50 év alatti, fiatal állományok találhatók a terület több mint felén, 50 és 90 év közötti, középkorú állományok további egyharmadán. A 90 és 100 év közötti állományok és az igazán idős, 100 év feletti állományok mindössze 6-6 %-ot tesznek ki.

A Lápcserjések és láperdők (KE-7) kezelési egységet a tervezési terület kiemelkedő értékét képviselő lápi élőhelyek alkotják, ahol a természetvédelmi kezelésen kívül egyéb kezelési tevékenység, beavatkozás és hasznosítás nem javasolt. Az Örökerdő (KE-8) kezelési egységbe olyan kiemelkedően értékes, országos viszonylatban is jelentős mocsárerdők, keményfaligetek és idős gyertyános-tölgyesek kerültek, melyek jelen állapotukban való fenntartása különösen fontos számos jelölő és további közösségi jelentőségű, illetve védett faj megőrzése, valamint az egész tervezési terület állapota, rendeltetése tekintetében. A Tölgyesek (KE-9) kezelési egységbe közepes állapotú gyertyános-tölgyesek és a vágásos gazdálkodás során ezek helyén létrejött fiatalosok kerültek.

A Jellegtelen és pionír erdők, facsoportok, vágásterületek (KE-10) közé fajszegény lombos faállományok, erdősávok és vágásterületek tartoznak, melyek célzott beavatkozásokkal elegyes, többkorú lomberdőkké alakítandók. Túlnyomórészt lombelegyes és elegyetlen erdeifenyvesek, vöröstölgyesek alkotják a Faültetvények (KE-11) elnevezésű kezelési egységet, ahol fafajcsere, illetve a betelepült honos fajokra alapozott élőhelyfejlesztés útján a termőhelynek megfelelő honos fafajok alkotta erdők kialakítása javasolt. Akácok (KE-12) néven szerepelnek a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) uralta ültetett vagy spontán kialakult faállományok, melyek esetében a vegyszeres kezelést követő teljes fafajcsere útján képzelhető csak el az érintett területek állapotának javulása.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: Lápcserjések és láperdők

A Zalakomári Madárrezervátum Természetvédelmi Terület részét képező, kiemelkedően jó állapotú, holt fában gazdag, számos védett élőlény élőhelyéül szolgáló éger-kőris lár és néhány kisebb fűzláp folt alkotta kezelési egység. Összesített kiterjedése: 22,82 ha

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

J1a Fűzlápok

J2 Lár- és mocsárerdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

kerekvállú állásbogár (*Rhysodes sulcatus*)

skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

réti csík (*Misgurnus fossilis*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

kisapollólepke (*Parnassius mnemosyne*), lápi békaliliom (*Hottonia palustris*),
tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*), lápi csalán (*Urtica kioviensis*), nádi boglárka
(*Ranunculus lingua*), széles pajzsika (*Dryopteris dilatata*), orvosi pióca (*Hirundo
medicinalis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységen belül – az esetlegesen szükséges természetvédelmi célú beavatkozások kivételével – semmilyen fahasználat ne történjen. Meg kell akadályozni az idegenhonos fajok esetleges betörését, elszaporodását.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Zalakomári Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve,
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Mivel a kezelési egységbe tartozó égerláp időszakosan kiszárad, a vízháztartás biztosítása érdekében fontos feladat a meglévő vízvisszatartó művek felújítása.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe természetvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőségű területek tartoznak, melyeken a természeti folyamatok szabad érvényesülésének biztosítása a cél.

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: Örökerdő

Országos viszonylatban is jelentős természeti értéket képviselő mocsárerdők, keményfaligetek és idős tölgyes állományok, valamint a Zalakomári Erdőrezervátum magterülete és egy a fokozottan védett sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*) élőhelyéül szolgáló erdőterület. Összesített kiterjedésük: 524,18 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

J2 Láp- és mocsárerdők

J5 Égerligetek

J6 Keményfás ártéri erdők

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

RB Öshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal.

* *kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

kerekvállú állasbogár (*Rhysodes sulcatus*)

skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

nagy hőscincér (*Ceramby xcerdo*)

szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)

nyugati pizsedenevér (*Barbastella barbastellus*)

nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

szártalan kankalin (*Primula vulgaris*), farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*), erdei békaszem (*Omphalodes scorpioides*), kis apollólepké (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*), törékeny gyík (*Anguis fragilis*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), közép fakopáncs (*Dendrocoptes medius*), hamvas küllő (*Picus canus*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), réti sas (*Haliaeetus albicilla*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Javasolt a kezelési egységbe sorolt erdőrészek vonatkozásában kizárólag folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás folytatása. A fakitermelést egyenlőtlen erélyű bontásokkal, legfeljebb 100-300 m²-es, mocsárerdők esetében legfeljebb 1000 m²-es lécek alkalmazásával lehet elvégezni. Változatos korszerkezetet kell fenntartani. A fahasználatok során az összes holt faegyed meghagyandó. A természetközeli társulásra jellemző elegyfajok legalább 30 % elegyarányig kímélendők. Az erdőszegélyekben, 30 m szélességben fakitermelés legfeljebb szálaló jelleggel történjen. Böhöncös egyedek, biotópfák kímélendők legalább 10 db/ ha-ig. A beavatkozásokat kemény (fagyott vagy száraz) talajon lehet végezni ajánlottan a védett és közösségi jelentőségű madárfajok fészkelési idején kívül, augusztus 15. és március 15. között, a közelítő nyomokat a természetvédelmi kezelővel egyeztetve. Bárminemű erdőgazdálkodási tevékenység során ügyelni kell a cserje- és lágyszárú szint kíméletére. Az alsósintű gyérités és cserjeirtás mellőzendő.

Az erdőrezervátum magterületén (Zalacomár 11 A, B,C erdőrészek) a természetvédelmi kezelés részeként történő beavatkozásokon kívül egyéb fahasználat nem végezhető.

Minden eszközzel védekezni kell a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) inváziója ellen. A fertőzött állományrészekben szakszerű vegyszeres kezeléssel kell az agresszíven terjedő idegenhonos fajokat visszaszorítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Zalacomári és Marcali Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).

Kód	Kezelés leírása
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatá során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	<p>Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe a tervezési terület értékeesebb állományai kerültek, melyekben a jelenlegi kedvezőbb állapot fenntartása a természetvédelmi cél. Ezek az állományok menedéket biztosítanak a változatos szerkezetű, holtfában gazdag erdőkhöz kötődő fajoknak.

Egy adott erdőrészletet érintő, néhány év alatt végrehajtott felújító vágások, illetve a véghasználatkor keletkezett több ezer négyzetméteres, esetleg több hektáros vágásterületek helyén legalább emberöltőnyi időre megszűnik a korábban jelölő élőhelyként térképezett állomány. A vágásterületek a korábbi állapothoz képest szélsőségesen kiszáradnak vagy éppen elvizesednek, a felszint gyomnövények lepik el, az állományhoz kötődő élőlények túlnyomó többsége a fakitermelés nyomán elpusztul, vagy ott nem találja meg többé életfeltételeit. A felázott talajon való gépi munkavégzéskor a talajfelszínhez kötődő élővilág jelentős mértékben károsodhat. Az egykorú, idős és holt faegyedeket nem vagy alig tartalmazó állományok nem megfelelőek az ehhez kötődő jelölő rovar, madár és denevér fajok számára. A denevérfajok igénylik a cserjeszint jelenlétét és az erdei vízállások fenntartását is, a közösségi jelentőségű rovarfajok számára igen fontos az elegyesség és az erdőszegélyek megőrzése.

A nagyobb vágásterületeket a környező állományokból behatoló fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) könnyen előzönlí, ezáltal igen nagy a veszélye, hogy korábbi jelölő élőhelyek akácossokká alakulnak. A fehér akác átalakítja a termőhelyet, aljnövényzete szegényessé és gyomossá válik, és a legtöbb, a természetes növénytakaróhoz kötődő állatfaj számára sem alkalmas élőhelyül. Az inváziós fajok által előzönlített területek megtisztítása rendkívül költség és munkaigényes, ezért a megelőzés kiemelten fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: Tölgyesek

Fiatal és középkorú gyertyános-tölgyesek, valamint fiatalosok, és akáccal fertőzött változataik. Összesített kiterjedésük 174,22 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

P1 Öshonos fafajú fiatalosok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

* *kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

szártalan kankalin (*Primula vulgaris*), farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*), kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*), erdei béka (*Rana dalmatina*), törékeny gyík (*Anguis fragilis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Törekedni kell a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módokra való áttérésre, ezért javasolt a kezelési egységbe sorolt állományok átmeneti, illetve örökterdő üzemmódban való kezelése. A jobb állapotú állományok is jellemzően egykorúak. Ezekben szálalás vagy kis (legfeljebb 2000 m²-es) vágásterületeket alkalmazó beavatkozások útján változatos korszerkezet alakítandó ki. Ennek érdekében egy adott területrészen ajánlottan akkor nyitható vágásterület, ha az azzal határos állomány legalább 50 éves. Elérendő cél a jelentős mennyiségű (hektáronként legalább 10 db) idős (120 év feletti) faegyedek és jelentős mennyiségű (hektáronként 30 m³), álló és fekvő, vastag holt faanyag jelenléte. Böhöncös egyedek, biotópfák kímélendők legalább 5 db/ ha-ig. A beavatkozásokat kemény (fagyott vagy száraz) talajon kell végezni ajánlottan a védett és közösségi jelentőségű madárfajok fészkelési idején kívül, augusztus 15. és március 15. között, a közelítő nyomokat a természetvédelmi kezelővel egyeztetve.

Felújítás csak őshonos fafajokkal történjen, a természetközeli társulásra jellemző elegyfajok a 30% összesített elegyarány eléréséig kímélendők, hiányuk esetén a fiatalosokba, lékekbe mesterségesen telepítendőek. A fiatalosokban megjelenő elegyfajok 30%-os összesített elegyarányig, fajonként legalább 5 %-os elegyarányig kímélendők. Ügyelni kell a társulásra jellemző állományszintek meglétére, a cserje- és lágyszárú szint fokozott kíméletére. Az alsószintű gyérítés és cserjeirtás mellőzendő.

Az állományszélek felé egy famagasságnyi szélességben fakitermelés legfeljebb szálalás útján történjen. Minden eszközzel védekezni kell a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) inváziója ellen. A fertőzött állományrészekben szakszerű vegyszeres kezeléssel kell az agresszíven terjedő idegenhonos fafajt visszaszorítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökterdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódban való áttérés.

Kód	Kezelés leírása
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állomány szerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.

Kód	Kezelés leírása
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélykiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kimélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élekciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Egy adott erdőrészletet érintő, néhány év alatt végrehajtott felújító vágások, illetve a több hektár kiterjedésű vágásterületek helyén legalább emberöltőnyi időre megszűnik a korábban jelölő élőhelyként térképezett állomány. A vágásterületek a korábbi állapothoz képest szélsőségesen kiszáradnak vagy éppen elvizesednek, a felszint gyomnövények lepik el, az állományhoz kötődő élőlények túlnyomó többsége a fakitermelés nyomán elpusztul, vagy ott nem találja meg többé életfeltételeit. Mindezek miatt sürgető feladat a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodásra való áttérés. A felázott talajon való gépi munkavégzéskor a talajfelszínhez kötődő élővilág jelentős mértékben károsodhat. Az egykorú, idős és holt faegyedeket nem vagy alig tartalmazó állományok nem megfelelőek a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), a nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) és nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*) jelölő fajok, továbbá a tervezési területen előforduló más közösségi jelentőségű és védett rovar-, madár- és denevérfaj számára. A denevér- és rovar- és madárfajok egyaránt igénylik a cserjeszint és a szegélyvegetáció meglétét, az elegyfajokban gazdag faállományt és az erdei vízállások fenntartását is. A kártevők elleni vegyszeres védekezés a tervezési terület rovar- és denevérfaunájára egyaránt veszélyt jelenthet. A tervezési területen a bükk láthatóan jól újul, vitális, továbbá számos természeti érték e faj állományaihoz kötődik, ezért a bükkösök tölgyesekké alakítása kerülendő.

A nagyobb vágásterületeket a környező állományokból behatoló fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) könnyen előzönlí, ezáltal igen nagy a veszélye, hogy korábbi jelölő élőhelyek akácossá alakulnak. A fehér akác átalakítja a termőhelyet, aljnövényzete szegényessé és gyomossá válik, és a legtöbb, a természetes növénytakaróhoz kötődő állatfaj számára sem alkalmas élőhelyül. Az előzönlött területek megtisztítása ráadásul rendkívül költség és munkaigényes, ezért a megelőzés kiemelten fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen és pionír erdők, facsoportok, vágásterületek

Fajszegény lombos állományok, korábbi gyepek helyén kialakult faállományok, fasorok, cserjések, kitermelt erdők helyén található vágástéri gyomnövényzet. Összesített kiterjedésük: 774,08 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- OB Jellegtelen üde gyepek
- OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD Lágyszárú évelő özönfajok állományai
- OF Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
- P8 Vágásterületek
- RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

* *kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) *Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:*

A megfelelő termőhelyen található, táj és termőhelyhonos állományok esetében a változatos fafajösszetételt, állományszerkezetet és cserjeszintet kell kialakítani. Az állományok javításakor lehetőség szerint kisméretű lékeket kell alkalmazni, a faji változatosságot állománykiegészítés, telepítés útján célszerű kialakítani az adott élőhelytípusra jellemző elegyfajok alkalmazásával. A keskeny (30 méternél nem szélesebb) erdősávokban legfeljebb rövidebb szakaszokban, (a lékvágásokhoz hasonló méretű területen) történhet véghasználat. Az idős, odvas faegyedek kímélendők, a hektáronként 10 m³ holt faanyag meglétéig az összes holt faegyed meghagyandó. A fiatalosokban a nevelővágások változó eréllyel végzendők, az elegyfa-fajok, pionír fafajok és cserjék megőrzendők. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és más inváziós idegenhonos fajok egyedeit injektálás, kéreg vagy tuskókenés útján alkalmazott vegyszeres kezeléssel vissza kell szorítani, helyükön a táj- és termőhelyhonos fajok felújulását kell segíteni szükség esetén telepítéssel. A kezelési egység által érintett vízfolyások és vízállások folyamatos árnyalását biztosítani kell.

A nem táj és termőhelyhonos fajok uralta, elsősorban égeres állományokat javasolt fokozatosan átalakítani elegyfajokat is az élőhelyre jellemző mértékben tartalmazó gyertyános-tölgyes állományokká. Arra kell törekedni, hogy az adott állomány a termőhelynek megfelelő közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfeleltethetővé váljon.

A vágásterületeken nagyon fontos a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) előretörésének megakadályozása minden lehetséges eszközzel. Különös figyelmet kell fordítani a termőhelynek megfelelő élőhelytípusra jellemző fajösszetétel és elegyarány, hosszabb távon a változatos korszerkezet kialakítására és fenntartására.

(e) *Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:*

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).

Kód	Kezelés leírása
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természet szerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolósos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

Kód	Kezelés leírása
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élekciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A fentiekben túl egyéb élőhelyfejlesztési javaslat nem indokolt.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe sorolt állományok megfelelő beavatkozások útján a termőhelynek megfelelő közösségi jelentőségű élőhelyekké alakítandók. Ehhez szükséges a fajösszetétel és az állományszerkezet javítása, a holt és idős faegyedek megléte. A víztestek folyamatos árnyalása elsősorban a környező területek vízháztartásának megőrzése és a vízi gerinctelen fajok fennmaradása tekintetében fontos élőhelyi tényező.

(a) Kezelési egység kódja: KE11

(b) Kezelési egység meghatározása: Faültetvények

Zömében erdefenyő (*Pinus sylvestris*), uralta állományok, kisebb részben vörös tölgyesek. Összesített kiterjedésük 963,04hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

RDa Öshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterületek

S3 Egyéb tájidegen lombos erdők

S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állományok fafajcsere útján átalakítandók. Az átalakítást amennyiben lehetséges, a meglévő honos fajok egyedeire alapozva célszerű kivitelezni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj

Kód	Kezelés leírása
	alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életrőlúshoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Fafajcsere a honos fajok kíméletével.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos faültetvények élővilága nagyon szegényes, állományaik természeti örökségünk részét képező élőhelyek területét foglalják el, ezért a tervezési területen belül átalakításuk szükséges. Szakszerűen végrehajtott beavatkozások útján az ültetvények hosszú távon közösségi jelentőségű, természetközeli élőhelytípusokká alakíthatók.

(a) Kezelési egység kódja: KE-12

(b) Kezelési egység meghatározása: Akácosok

Túlnyomórészt fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) alkotta faállományok. Összesített kiterjedésük: 134,76 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

S1 Ültetett akácok

S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai

S7 Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állományok fafajcsere útján átalakítandók. Az átalakítás során a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) összes egyede eltávolítandó, a meglévő honos fajok egyedeit azonban meg kell kímélni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős

egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Zalakomári és Marcali Erdőtervezési Körzet körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a

Kód	Kezelés leírása
	<p>gyalogakác kivételével – fainjektálással.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életrőlúshoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Fafajcsere a honos fajok kíméletével. A javasolt kezelések részletes kifejtése a 3.2. *Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukciós javaslatok* fejezetben található.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az akácok élővilága nagyon szegényes, állományaik természeti örökségünk részét képező élőhelyek területét foglalják el, és fertőző gócpontokként a megmaradt állapotát, létét veszélyeztetik, ezért a tervezési területen belül átalakításuk szükséges. Szakszerűen végrehajtott beavatkozások útján az akácok hosszú távon közösségi jelentőségű, természetközeli élőhelytípusokká alakíthatók.

3.2.1.2.3. Vadgazdálkodás

A túltartott nagyvadállomány jelentős károkat okoz a gyepes és erdei közösségi jelentőségű élőhelyek állapotában. A vaddisznó (*Sus scrofa*) nagy területű túrásai utat nyitnak a gyomok megtelepedésének, ez főleg terület pannon homoki gyepeit (6220) és domb- és síkvidéki mocsárrétjeit (6510) érinti. A szarvas (*Cervus elaphus*) és az őz (*Capreolus capreolus*) taposása, rágása jelentős mértékben károsítja az erdei élőhelyek aljnövényzetét, és nehezíti az erdei élőhelyek megújulását. Ezek a károsítások főleg a pannon gyertyános-tölgyesek (91G0) közösségi jelentőségű élőhelyeket érintik. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése egészen addig a szintig, amíg az erdők felújítását kerítésépítés nélkül végre lehet hajtani.

Kód	Kezelés leírása
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható

	legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
--	--

3.2.1.3. Vizgazdálkodás

A tervezési területen kisebb vízfolyások húzódnak, melyek időszakos vízjárásúak, ezért azokra vonatkozó önálló kezelési egység nincs meghatározva. A vízfolyások és a velük határos élőhelyek megőrzésére, fejlesztésére vonatkozó kezelési javaslatokat a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok fejezete (3.2.1.1-es számú fejezet), továbbá az erdei élőhelytípusokra vonatkozó kezelési egységeknél leírtak tartalmazzák. A Miháldi-vízfolyás felduzzasztásával keletkezett víztározóra és a Zala-Somogyi-határárok elnevezésű vízfolyáson létesített halastó rendszerre vonatkozó kezelési javaslatok a KE-13 Állóvizek és szegélyvegetációjuk kezelési egységbe soroltan jelennek meg a tervben.

(a) Kezelési egység kódja: KE-13

(b) Kezelési egység meghatározása: Állóvizek és szegélyvegetációjuk

A Miháldi-vízfolyáson található, horgászati hasznosítású víztározó és a Zala-Somogyi-határárok elnevezésű vízfolyáson létesített halastavak rendszere alkotja a kezelési egységet, a hozzá tartozó nádas szegéllyel. Összesített területe: 75,74 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

U9 Állóvizek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*)

vidra (*Lutra lutra*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

barna varangy (*Bufo bufo*), nagy tavibéka (*Pelophylax ridibundus*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), réti sas (*Haliaetus albicilla*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A víztározóba és halastavakba csak őshonos halfajok telepíthetők, az idegenhonos, inváziós fajok – kiemelten a törpeharcsa (*Ameiurus nebulosus*) és a naphal (*Lepomis gibbosus*) – lehalasztás vagy csapdázás útján való visszaszorítása javasolt, továbbá a természetközeli vízfolyásokba való közvetlen kijutásukat meg kell akadályozni. A vízínövényzet irtása, a tavak vizének leeresztése, meszezés, takarmányozás terveit javasolt előzetesen a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről
- 33/2013. (XII. 29.) VM rendelet a halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).
V16	A meder kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornapartok növényzete közepén, egy kaszanyom szélességben kaszálható, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszátlan sáv.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az állóvizek szegélyzónájában sekély vízű partszakaszok kialakítása javasolt a védett és közösségi jelentőségű fajok élő és szaporodóhelyeinek biztosítása érdekében.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A víztározó és a halastó rendszer egyes részterületein gazdag mocsári növényzet illetve nádas alakult ki, mely fontos élő-, táplálkozó és szaporodóhely az adott víztestben előforduló állatvilág számára, ezért annak gyérítése csak korlátozottan történhet. A meszezés, trágyázás, takarmányozás jelentős mértékben befolyásolhatja a tavakban megtalálható védett és közösségi jelentőségű fajok életkörülményeit. A mederkotrás esetén keletkező a deponálás helyén teljesen megszünteti az érintett élőhelyet, ezért annak elhelyezése a tervezési területen belül nem javasolt. Az idegenhonos halfajok a honos fajoknál rendszerint gyorsabban szaporodnak, azokat kiszorítják az adott élőhelyről vagy felelszik ikráikat, ivadékaikat, továbbá pusztítják más védett állatfajok, mint a békák egyedeit is. A meredek partoldalak miatt hirtelen mélyülő vízterek nem alkalmasak a vízi növényzet, illetve a legtöbb állatfaj (köztük a közösségi jelentőségű kételtű és hullófajok) számára, ezért azok enyhébb lejtésűvé alakítása javasolt. A kaszátlanul hagyott töltésoldalak számos élőlénynek nyújtanak szaporodó és búvóhelyet.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Gyeprekonstrukció

Háttér és célkitűzések:

A kezelés felhagyása következtében a tervezési terület erdei tisztásain lévő homoki gyeppek jellegtelené váltak, cserjésedni, erdősülnikezdetek, az erősebb versenyképességű fajok

túlzott térnyerése következtében elszegényedtek, ezzel a közösségi jelentőségű gyepek élőhelyek területe csökkent. A kezeletlen, szárazabb gyeptípusok területén több esetben a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) spontán terjedő vagy szándékosan telepített állományai, vagy jellegtelen faállományok találhatóak. A tervezett beavatkozásokkal a 6220Pannon homoki gyepek közösségi jelentőségű élőhelytípus területe növelhető volna.

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és jelenlegi kiterjedésük:
6220 Pannon homoki gyepek 7 ha

Érintett kezelési egységek és az élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal érintett területük:

KE-3 Homoki gyepek 7 ha

Alkalmazott módszerek:

A kezeletlen homoki gyepek újbóli hasznosíthatósága és ezáltal a közösségi jelentőségű gyepek élőhelyek növelése érdekében a felnövekedett fásszárú növényzetet vegetációs időszakon kívül (októbertől februárig) el kell távolítani, majd ezután az érintett területeket három évig legalább évente két alkalommal szárzúzni szükséges a felferődő sarjak és cserjecsomok eltávolítása érdekében. A fás növényzet visszaszorítását követően a területeket évi egyszeri kaszálással vagy legeltetéssel szükséges kezelni. A kaszálást június első felében, kell elvégezni. A cserjeirtást lehet gépesíteni, aprítékoló géppel végezni, de a letermelt anyagot nem lehet a területen szétszórni, sem elégetni, el kell szállítani. Az erdőszülő területeken felferődött fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) egyedeket szakszerű vegyszerhasználattal el kell távolítani az alábbi, Idegenhonos és nem tájhonos faállományok, állományrészek átalakítása fejezettrészben foglaltak szerint.

Résztvevők

Területek tulajdonosai

BFPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

10 millió Ft – Jelenleg nincs rendelkezésre álló forrás

Akácok és faültetvények átalakítása

Háttér és célkitűzések:

A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és a különböző faültetvények állományai a tervezési terület közel egyharmadát borítják, ezzel óriási területen elfoglalva a közösségi jelentőségű élőhelytípusok helyét. Az akácok továbbá fertőző gócpontokként erősen veszélyeztetik a meglévő közösségi jelentőségű élőhelyek állapotát. A tervezési terület rendeltetésének megfelelően ezért javasolt az idegenhonos állományokat átalakítani, mellyel a közösségi jelentőségű erdei élőhelytípusok kiterjedése közel megkétszerezhető volna.

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és jelenlegi kiterjedésük:

91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek 422,13 ha

Érintett kezelési egységek és az élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal érintett területük:

KE-12 Akácok 60,9 ha

Alkalmazott módszerek:

Az idegenhonos faállományt le kell termelni, és helyére termőhelyhonos fajokat kell telepíteni. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) által uralt állományokban a szakszerűen

végrehajtott vegyszeres kezelésre is szükség van. Az átalakítás során a termőhelynek megfelelő közösségi jelentőségű élőhelytípusok jellemző fajösszetételét, szerkezeti tulajdonságait kell célként tekinteni.

A fehér akác eltávolítására a 8 cm-es átmérőt elért akác egyedek esetében a törzsinjektációs módszer a legeredményesebb. Amennyiben csak töben adott az átmérő, a kezelést ott kell végrehajtani. A fűrást 45°-os szögben, „húrmentén”, a háncsrészt lehető legnagyobb felületen érintve kell 8-as fűróval megejteni a fatörzs kerületén végighaladva oly módon, hogy a fűrások között 2-3 cm legyen. A lyukat vegszerrel fel kell tölteni és siloplast vagy más kötőanyag használatával le kell zárni. A munkálatokat ideális augusztus-október közé időzíteni. A törzsinjektálást lehet a fatörzs eltávolítása után, a tuskón is végezni, az eredményesség vegyszeres tuskókenéssel kombinálva tovább fokozható. A felverődő sarjakat és vékonyabb egyedeket szélcsendes, meleg időben, tapadóanyaggal kevert vegyszeres permetezés útján kell kezelni. Az akác elpusztult egyedei eltávolíthatók, a helyükön táj- és termőhelyhonos fa és cserjefajok felújulását kell segíteni, szükség esetén a hiányzó állományalkotó és elegyfajokat telepíteni.

A fahasználatok során az őshonos, a potenciális természetközeli élőhelyre jellemző fajok, kiemelten a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), gyertyán (*Carpinus betulus*), bükk (*Fagus sylvatica*), hárs (*Tilia* sp.), és juhar (*Acer* sp.) fajok, vadgyümölcsök egyedeit kímélni kell, amennyiben lehetséges, az átalakítást ezekre kell alapozni. A honos fajok által uralt állományrészekben egyenlőtlen erélyű bontások útján változatos korszerkezet kialakítására kell törekedni. A honos fafajú, idős, odvas faegyedek kímélendők, a hektáronként 10 m³ holt faanyag meglétéig valamennyi honos fafajú holt faegyed meghagyandó.

Részvevők

Területek tulajdonosai, kezelői

BFNPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

250 millió Ft – Jelenleg nincs rendelkezésre álló forrás

Természetesen kisebb részterületek – különösen a közösségi jelentőségű élőhelyekkel érintkezők – átalakítása is jelentős előrelépés lenne, melyhez területarányosan csökkentett költségeket kell rendelni.

Égeres mocsárerdők, láperdők kiszáradásának megakadályozása

Háttér és célkitűzések:

A terület központi részén nagy kiterjedésű égeres-, kőrises mocsárerdők találhatóak, illetve egy nagy tömbben láperdő is kialakult. Utóbb valószínűleg mesterségesen jött létre, mivel egy földút töltésének visszaduzzasztása miatt az amúgy enyhe lejtésű patak völgyben a víz nem tudott lefolyni. A töltés visszaduzzasztó hatása miatt a mocsárerdők már hosszabb ideig vízzel borítottá váltak és elláposodtak. A töltésre később egy zsilipet építettek, de ez ma már nem működik. A helyzetet tovább rontotta, hogy a töltést átvágták, így a víz nyár elejére eltűnik a területről. Az égerláp így kiszáradóban van, rengeteg éger pusztult el az utóbbi években. Az itteni égerlápban jelentős egyedszámú állományai élnek a védett békaliliomnak (*Hottonia palustris*), a lápi csalánnak (*Urtica kioviensis*) és a tőzegpáfránynak (*Thelypteris palustris*). Ezek és az élőhely megőrzésének, helyreállításának szempontjából fontos lenne a töltés és a zsilip helyreállítása, továbbá a még működő vizesárkok zsilippel való ellátása. A víz visszatartása hatással lenne a patak völgy mocsárerdeire is.

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és jelenlegi kiterjedésük:

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) 234,66 ha

Érintett kezelési egységek és az élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal érintett területük:

KE-7 Lápceserjések, láperdők 22,8 ha
KE-8 Örökerdő 211,8 ha

Alkalmazott módszerek:

A munka során a visszaduzzasztást okozó töltés felülvizsgálatára és megerősítésére van szükség, továbbá fontos az átvágás helyének rehabilitációja. A zsilip helyreállítására is szükség van. Felül kell vizsgálni a mocsárerdők lecsapolását szolgáló árkok működését, ez alapján a víz elszállítását végző árkokat le kell zárni, illetve zsilippel szabályozhatóvá kell tenni.

Résztvevők

Területek tulajdonosai, kezelői
BFNPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

100 millió Ft – Jelenleg nincs rendelkezésre álló forrás

Aláperdőnél lévő töltés és zsilip helyreállítása a „Vizes élőhely-rekonstrukciók a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság Somogy- és Zala megyei területein a KEHOP-4.1.0-15-2016-00056 azonosító számú projekt” keretében kerül a 2020-as évben kivitelezésre.

Fajvédelmi intézkedések

A xylofág közösségi jelentőségű fajok megőrzését szolgáló intézkedések

A tervezési területen alacsony részarányúak az idős erdők. A magasabb korosztályú állományokban is kevés az elhalt, korhadó fák száma, mivel ezeket az egészségügyi termelés során általában eltávolítják. Ennek tudatában kiemelkedő jelentőségű az erdőrezervátumként nyilvántartott Zalakomár 10-11 erdőrészek, melyek nagyon idős égeres-kőrises állományokat tartalmaznak sok holtfával. Az erdőrészekben jelentős szaporodó populációja él a szarvasbogárnak (*Lucanus cervus*) és a skarlátbogárnak (*Cucujus cinnaberinus*) és a kerekvállú állásbogárnak (*Rhysodes sulcatus*). A területen lévő korhadó fák megőrzése kiemelkedően fontos, mivel a terület más részeiről az idős, a korhadás különböző fázisaiban lévő fák hiányoznak. Javasolt az erdőrezervátum erdőrészein kívüli égeres mocsárerdőkben és gyertyános-tölgyesekben lévő holtfák kímélete, a nagyon idős élő fák hagyásfaként történő megtartása.

A nyugati piszedenevér (Barbastellabarbastellus) megőrzését szolgáló intézkedések

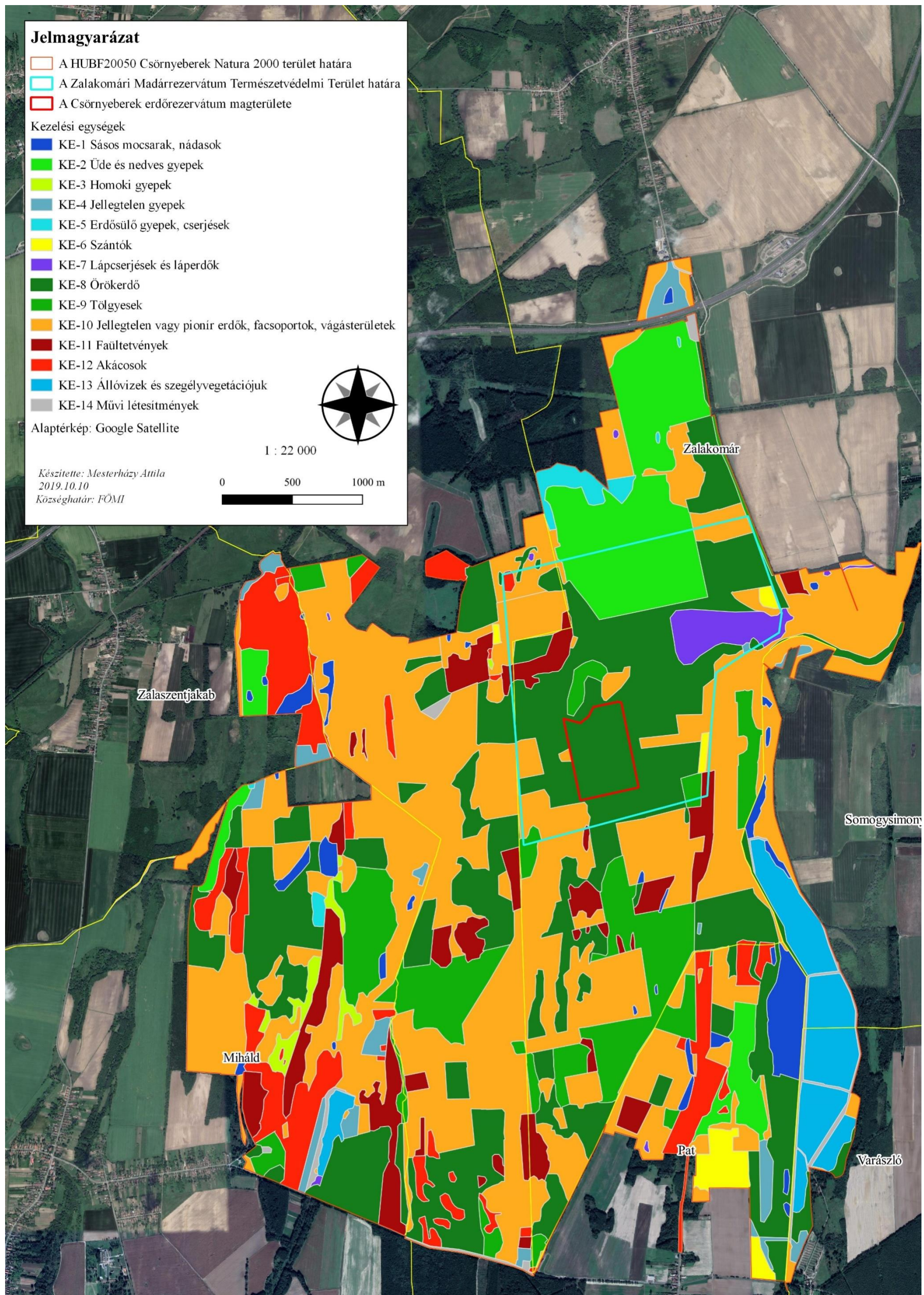
A faj megőrzése szempontjából fontos, hogy az erdőgazdálkodás során változatos fajösszetételű és korszerkezetű, fejlett cserjeszinttel rendelkező, egybefüggő erdőállományok alakuljanak ki, és hosszú távon maradjanak fenn. Mivel e fajok szálláshelyüket napi rendszerességgel váltogatják, ezért odvas, kéreglevélháló fák, álló holtfák hálózatára van szükség a területen. Az erdei vízállások és az itteni patakok környezete fontos táplálkozóterülete e fajoknak, ezért kiszáradásuk elkerülése érdekében a vízfelületet árnyaló fákat a fahasználatokkor kímélni kell.

Kutatás, monitorozás

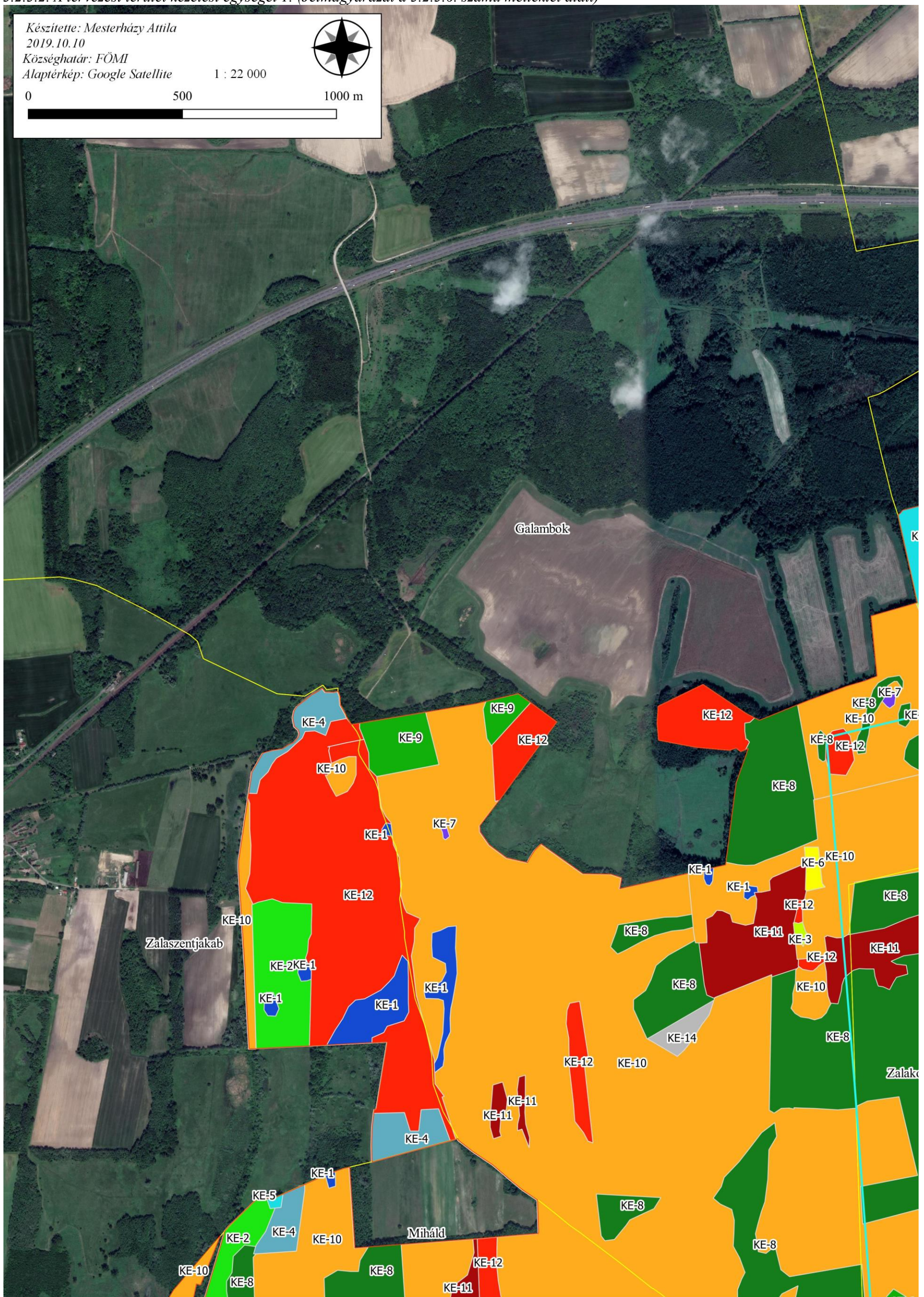
A tervezési terület állapotának folyamatos értékelése, és a kezelési előírások aktualizálása érdekében szükséges a terület élőhelytérképezését és a jelölő állatfajok állományfelmérését legalább 10 évente megismételni.

3.2.3. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)

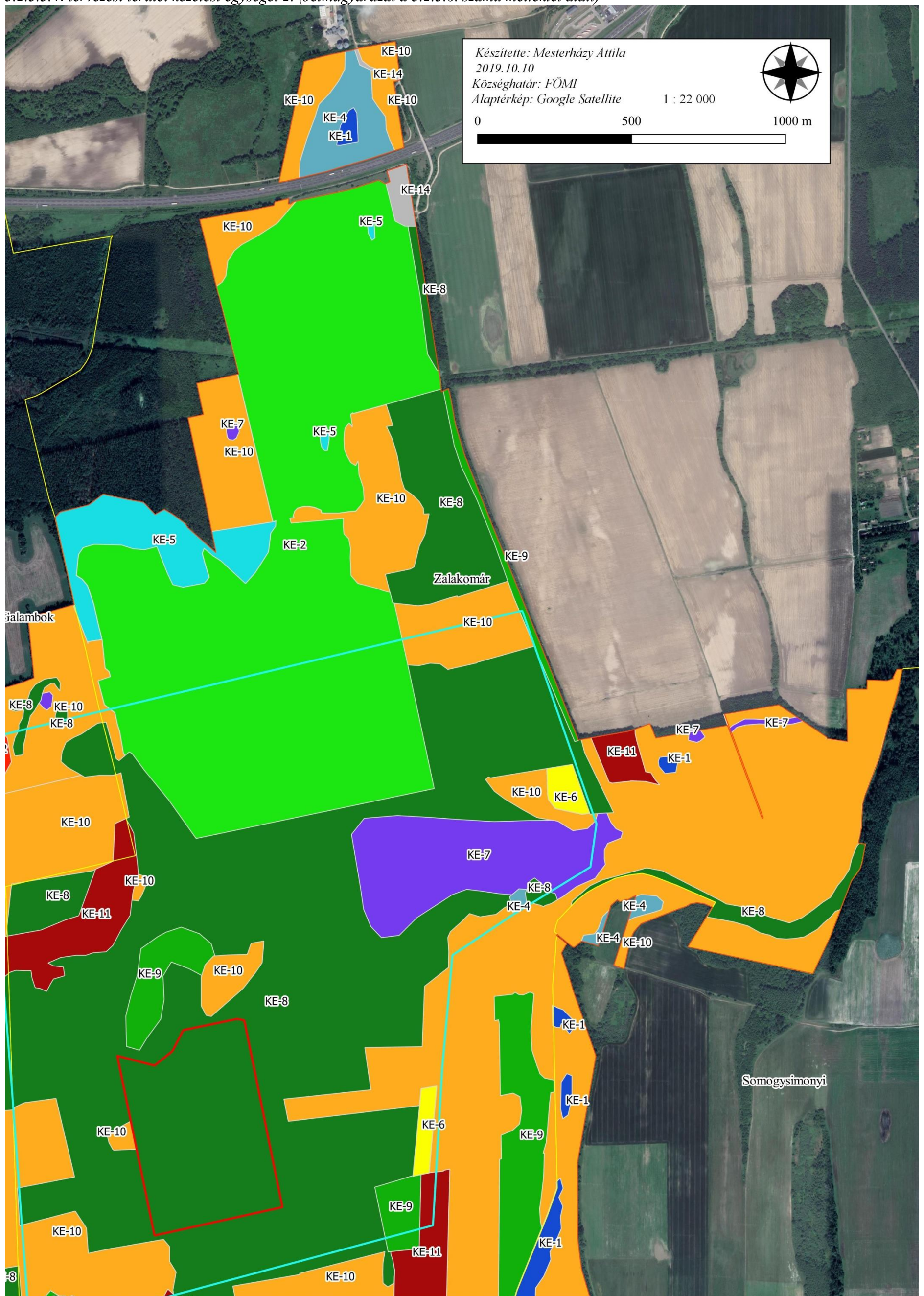
3.2.3.1. A tervezési terület kezelési egységeinek áttekintő térképe

3.2.3.2. A tervezési terület kezelési egységei I. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt)

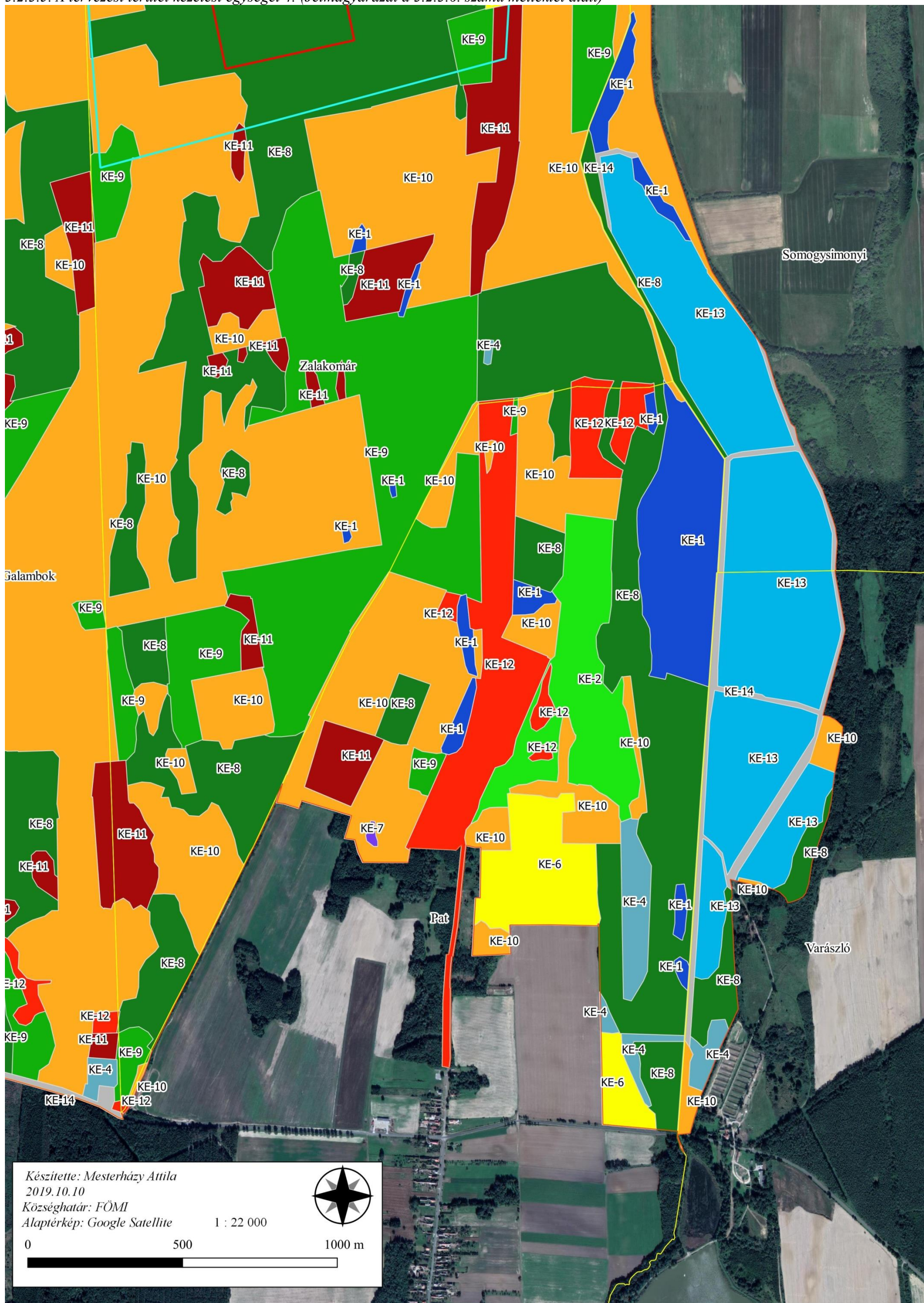
3.2.3.3. A tervezési terület kezelési egységei 2. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt)

3.2.3.4. A tervezési terület kezelési egységei 3. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt)

3.2.3.5. A tervezési terület kezelési egységei 4. (Jelmagyarázat a 3.2.3.6. számú melléklet alatt)

3.2.3.6. *Jelmagyarázat a Csörnyeberek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési egységeit ábrázoló térképlapokhoz*

- A HUBF20050 Csörnyeberek Natura 2000 terület határa
- A Zalakomári Madárrezervátum Természetvédelmi Terület határa
- A Csörnyeberek erdőrezervátum magterülete

Kezelési egységek

- KE-1 Sásos mocsarak, nádasok
- KE-2 Üde és nedves gyepek
- KE-3 Homoki gyepek
- KE-4 Jellegtelen gyepek
- KE-5 Erdősülő gyepek, cserjések
- KE-6 Szántók
- KE-7 Lápserjések és láperdők
- KE-8 Örökerdő
- KE-9 Tölgyesek
- KE-10 Jellegtelen vagy pionír erdők, facsoportok, vágásterületek
- KE-11 Faültetvények
- KE-12 Akácok
- KE-13 Állóvizek és szegélyvegetációjuk
- KE-14 Művi létesítmények

Alaptérkép: Google Satellite

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Csörnyeberek (HUBF20050) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó, melyet a gyepterületek vonatkozásában a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben foglaltak egészítik ki. A védett természeti értékek, valamint a természeti területek általános védelmének háttérét a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény adja.

A terület teljes egésze az országos ökológiai hálózat része is egyben (ld. 1.6. fejezet) e tekintetben a 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről határozza meg a területhasználat kereteit.

A tervezési terület több, mint fele a Magyar Állam tulajdonában áll, a vagyon kezelői legtöbb esetben a Zalaerdő Erdészeti Zrt., kisebb részben a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság gyakorolja. Az egyéni (illetve önkormányzati) területek túlnyomó része is erdőterület, kisebb részben nem erdőként nyilvántartott területek.

A magántulajdonosok számára mind az erdők, mind pedig a gyepek és a szántók esetében léteznek támogatások az alábbiakban részletezettek szerint.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A tervezési terület mindössze 2%-át teszik ki rét, illetve legelő művelési ágú ingatlanok, de a szántó művelési ágban nyilvántartott területek térfoglalása sem haladja meg jelentősen az 1,5%-ot. A valóban gyepeként, illetve szántóként művelt területek aránya ennél még alacsonyabb, hiszen helyüket a művelés felhagyását követően cserjések, erdőállományok vették át. E területeken az egységes területalapú támogatással párhuzamosan a Vidékfejlesztési Program részeként lehet pályázni az Agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatásra és a Natura 2000 gyepterületek tekintetében biztosított kompenzációs kifizetésekre. Ezek közül a Natura 2000 támogatás a gyepek természetvédelmi szempontú használatának kötelezettségeiért igényelhető kompenzáció. Az AKG különböző programjai az extenzív gye-, és szántógazdálkodást támogatják önkéntes alapon.

A tervezési területen releváns mezőgazdasági támogatások az alábbiak:

1) Alaptámogatás

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód. Az igénybevétel feltételeit az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet tartalmazza. A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet) keretében van lehetőség elektronikus úton. A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi

előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegetetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

2) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez. A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza. Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő. A zöldítési gyakorlatok betartása alól általános mentességet élveznek az ökológiai gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelők és a mezőgazdasági kistermelői támogatásban részesülő gazdálkodók. Továbbá bizonyos feltételek teljesülése esetén az egyes előírások betartása alól is mentesülhet az érintett gazdálkodó, melyre vonatkozóan a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapít meg szabályokat.

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológiai jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

3) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalásokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalásokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

4) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek **ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése**, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a **gazdálkodási mód fenntartása**. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan **önkéntes alapon** működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

Az ÖKO felhívás esetében a támogatási kérelem benyújtási időszak 2015. december 31.-én zárult.

5) *VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések*
A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart.

6) *VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások*
A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül. A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2018. július 31.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

7) *VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése*

A felhívás célja a területi vízviSSzatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2018. július 11.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

8) *VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése*

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetéses területkezelésre is alkalmazhatók.

Támogatási kérelmeket két alkalommal: 2016. február 1. és 2016. február 28. között, valamint 2017. február 1. és 2017. február 28. között lehetett benyújtani.

Erdőgazdálkodás

A területen található erdőkben többféle forrásból érhetőek el támogatások, melyekről az alábbiakban egy rövid áttekintést adunk. Csak azokat a támogatásokat, illetve célterületeket emeltük ki, amelyek a tervezési terület természeti értékeinek megőrzése szempontjából előremutatóak lehetnek. A támogatásra jogosultak körét az x. táblázatban foglaltuk össze.

A tervezési területen releváns erdészeti támogatások az alábbiak:

- 1) *VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések*

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

2) *VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása*

A tervezési területen a felhívás „Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása” elnevezésű célterülete releváns. A támogatási kérelmeket 2017. január 16.-tól folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2019. január 16.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

3) *VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések*

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságaikat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs készségének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- a) Szálaló erdőgazdálkodás
- b) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- c) Természetkímélő anyagmozgatás

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2019. február 15.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

4) *VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások*

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

A támogatási kérelmeket 2017. február 28.-tól folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2019. február 28.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

5) *VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése*

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) **erdei kirándulólhely és településkörnyéki kirándulólhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

A támogatási kérelmeket 2017. május 31.-től folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történt.

6) *VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások*

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is. A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehetett benyújtani egészen **2017. december 4.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.

3. táblázat: Az erdészeti támogatásra jogosultak mátrixa

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti <u>állami</u> tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A mezőgazdasági területek jelenlegi támogatásával az alapvető probléma, hogy a programok nem eléggé specifikusak és nem veszik figyelembe a területen előforduló jelölő értékeket és azok élőhelyigényeit. Emellett probléma az is, hogy a gyepeken lévő cserjés élőhelyszegélyek kiesnek a támogatható területből.

A jelenleg elérhető horizontális AKG programokat a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznek, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. Ennek keretében kellene felülvizsgálni a cserjés szegélyélőhelyek támogatható területbe vonásának lehetőségét, hogy azok fenntartása ne okozzon jövedelemkiesést a gazdálkodónak. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. A jogszabályban rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi AKG programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előíráscsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásoként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

Erdőgazdálkodás

Az erdőterületek jelenlegi támogatásával két lényeges probléma merül fel: az állami tulajdonú erdők vagyongazdálkodóinak Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetésekből és az Erdő-környezetvédelmi kifizetésekből való kizárása, valamint az elérhető programok túlságosan általános jellege.

A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs kifizetés igénybevételeinek lehetőségét. Ezzel az állami gazdálkodók is ösztönözhetőek lennének a földhasználati szabályok pontosabb betartására. Emellett fontos lenne a kompenzáció mértékét az erdőtervben előírt természetvédelmi célú korlátozások függvényében megállapítani.

A jelenleg működő erdő-környezetvédelmi program célprogramjait a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznek, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi EKV programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előíráscsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásoként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül. A rendszer elindításához szükséges a kezelési egységek és az erdőrészek átfedésének egyeztetése. Amennyire lehetséges, kívánatos az

erdőrészlethatárokat a kezelési egységek határaihoz igazítani. Ahol ez nem lehetséges, a kezelési egységeket állományrészekként kell elkülöníteni a részleten belül.

3.3.2. Pályázati források

Jelenleg a tervezési terület vonatkozásában egyetlen futó pályázat van. „Vizes élőhely-rekonstrukciók a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság Somogy- és Zala megyei területein a KEHOP-4.1.0-15-2016-00056 azonosító számú projekt” keretében a Miháldi-vízfolyáson átvezető út töltésének és az azon lévő zsilipnek a rekonstrukciója valósul meg. A rekonstrukciós beavatkozás javítja majd a közeli láperdő vízellátását, ezáltal kedvező hatással lesz a 91E0* Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek közösségi jelentőségű élőhelyre.

A jövőben elsősorban az állami tulajdonú erdők átalakítása, állapotuk javítása lehet reális pályázati cél további KEHOP forrásból a 91E0* Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők, és a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek megőrzése, kiterjedésének növelése céljából.

3.3.3. Egyéb

A kezelési javaslatok megvalósításának egyéb eszközei nem szükségesek.